

Gemeente
Westerkwartier

Integrale schuldhulpverlening

Tijdig en licht waar mogelijk, intensief waar nodig

Beleidsplan schuldhulpverlening 2022 – 2025

Gemeente Westerkwartier

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Kaders	4
2.1	Wettelijke kaders	4
2.2	Gemeentelijke kaders	4
2.2.1	Procesontwikkeling gemeentelijke kaders: design thinking	4
2.2.2	Kaders eerstelijns schuldhulpverlening	5
2.2.3	Kaders tweedelijns schuldhulpverlening	6
3.	Analyse	7
3.1	Landelijk	7
3.2	De coronacrisis en de invloed op schuldenproblematiek	9
3.2	Lokaal gemeente Westerkwartier	10
3.2.1	Lokale cijfers problematische schulden	10
3.2.2	Lokale cijfers gebruik schuldhulpverlening	11
3.2.3	Conclusie bereik schuldhulpverlening Westerkwartier	12
4.	Gemeentelijke visie	13
5.	Uitvoeringsplan: actiepunten en ontwikkelrichtingen	14
5.1	Toegang tot schuldhulpverlening; ketensamenwerking	14
5.2	Vroegsignalering	15
5.3	Preventie / Voorkomen	16
5.4	Curatie / Oplossen van schulden	17
a.	Gezinnen met kinderen	17
b.	Adolescenten	17
c.	Ondernemers	18
d.	Mensen met een psychische kwetsbaarheid	18
5.5	Nazorg	18
5.6	Bewindvoering	18
6	Monitoring	19
7	Kwaliteit	19
8	Doelen en streefwaarden	20

1. Inleiding

Voor u ligt het beleidsplan integrale schuldhulpverlening voor de periode 2022 – 2025. Dit beleidsplan volgt het beleidsplan schuldhulpverlening uit 2019 op. De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) schrijft voor, dat de gemeenteraad iedere vier jaar een plan vaststelt, dat richting geeft aan integrale schuldhulpverlening voor inwoners. Ter uitvoering van dit beleidsplan wordt, na akkoord door de gemeenteraad, uiterlijk in het eerste kwartaal 2022 door het college een uitvoeringsplan opgesteld. Daarin worden de genoemde actie- en ontwikkelrichtingen geconcretiseerd (hoofdstuk 5).

Het doel van de wetgever is het voorkomen van problematische schulden, een uitweg bieden aan inwoners die toch in een problematische schuldensituatie terecht zijn gekomen of verdere escalatie te voorkomen. De Tweede Kamer¹ spreekt van een problematische schuld wanneer iemand langdurig niet aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen, er betalingsachterstanden zijn en er geen geld is om de schuld te betalen. Op 1 januari 2021 is de Wgs gewijzigd. Deze wetswijziging heeft vooral betrekking op de uitwisseling van persoonsgegevens van inwoners. De wijziging maakt de uitwisseling en verwerking van persoonsgegevens met betrekking tot schuldhulpverlening mogelijk waardoor de plicht tot vroegsignalering is verankerd in de wet. Deze wetswijziging wordt in de verordening beslistermijnen schulphulpverlening en dit beleidsplan meegenomen. Samen geven zij richting aan integrale schuldhulpverlening.

Volgens de definitie zoals die is uitgewerkt in de Memorie van toelichting van de Wgs bestaat integrale schuldhulpverlening uit **preventie (voorkomen)**, het bieden van hulp bij het vinden van een oplossing voor problematische schulden (**curatie of oplossen**) en **nazorg**. Sinds 1 januari 2021 valt **vroegsignalering** wettelijk ook onder de reikwijdte van integrale schuldhulpverlening.

Het onderschrift *'tijdig en licht waar mogelijk, intensief waar nodig'* ziet toe op de inzet op preventie en vroegsignalering en het ondersteunen van inwoners in het financieel zelfredzaam worden zodat zij zo snel en goed mogelijk weer zelfstandig verder kunnen. In sommige gevallen betekent dit een stabiele situatie creëren als hoogst haalbaar doel. In situaties waarin dat nodig is vindt intensieve ondersteuning en hulpverlening plaats. Bovendien ziet het onderschrift toe op de transformatieslag die we wensen te maken van oplossen naar voorkomen waarbij we deze uitdaging in gezamenlijkheid willen aangaan met onze samenwerkingspartners op het schuldendomein. Dit in samenhang met het preventieprogramma Sociaal Domein.

Uit de kwalitatieve evaluatie van het huidige beleid met ketenpartners is duidelijk geworden dat er goede stappen zijn gezet in het aanbieden van laagdrempelige integrale schuldhulpverlening aan onze inwoners. Ketenpartners weten elkaar te vinden en werken op een manier waardoor inwoners met schulden en een hulpvraag op de juiste wijze aangesproken en geholpen worden. Op het gebied van preventie, vroegsignalering, ketensamenwerking en regievoering zijn nog verbeteringen aan te brengen, zodat onze inwoners sneller en effectiever geholpen worden. We vinden het in het kader van positieve gezondheid belangrijk dat inwoners perspectief hebben en houden op een schuldenvrije toekomst².

¹ Kamerstuk II 2011/12, 33 054, nr.3, p.30

² Schuldenproblematiek gaat gepaard met negatieve effecten op meerdere leefgebieden. Uit onderzoek (Mullainathan en Shafir, 2014) blijkt dat schuldenproblematiek een groot deel van het denk- en handelsvermogen inneemt. Tevens:

- Is er minder aandacht voor gezond eten, opvoeding van kinderen, medicijntrouw;
- Daalt de kwaliteit van besluiten (IQ daalt met 13 punten);
- Is er risico op een fatalistische levenshouding (inspanning heeft geen zin);
- Richtten mensen zich enkel op het rondkomen per dag en kijken niet naar financiële lange termijn oplossingen;
- Verminderen vaardigheden die bijdragen aan het oplossen van schulden, zoals plannen en organiseren.

Gezondheidsproblemen als stress, slapeloosheid en depressie komen veelal voor bij 53% van inwoners die schulden hebben. Er is bovendien vaak sprake van een ongezonde leefstijl, hoge ziektekosten en intensieve hulpverlening .

2. Kaders

2.1 Wettelijke kaders

Op grond van artikel 2 van de (gewijzigde) Wgs stelt de gemeenteraad per vier jaren een beleidsplan vast waarin de integrale schuldhulpverlening is neergelegd. Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat inwoners verplichtingen aangaan die ze niet kunnen betalen en in een schuldsituatie belanden.

In dit plan geven we in ieder geval aan:

- a. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wil behalen;
- b. welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
- c. hoe de samenwerking met schuldeisers, waaronder verhuurders van woonruimte, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, wordt vormgegeven;
- d. wat het maximaal aantal weken is dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de in artikel 4, eerste lid, genoemde periode, (het eerste gesprek waarbinnen de hulpvraag wordt gesteld moet binnen 4 weken plaatsvinden) en
- e. hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Op dit kaderstellende en richtinggevende beleidsplan 2022-2025 volgt een uitvoeringsplan schuldhulpverlening. Dit wordt door het college vastgesteld en ter informatie aan de raad aangeboden. Hierin worden de actie- en ontwikkelrichtingen geconcretiseerd.

2.2 Gemeentelijke kaders

In dit beleidsplan benaderen we schuldhulpverlening als een integrale ketensamenwerking. Hierbij is aandacht voor de vindbaarheid van (informatie over) schuldhulpverlening, de toegang tot schuldhulpverlening, de regierol van de gemeente en samenwerking met maatschappelijke partners in het voorliggend veld en waar nodig met tweedelijns gespecialiseerde schuldhulpverlening. We hanteren een integrale blik op ondersteuningsvragen met oog voor flankerende hulpverleningsvraagstukken.

Eerst gaan we in op de ontwikkeling van de gemeentelijke kaders waarna we ze vervolgens samenvattend weergeven voor zowel de eerstelijns- als tweedelijns schuldhulpverlening.

2.2.1 Procesontwikkeling gemeentelijke kaders: design thinking

In november 2020 is het proces gestart om kaders op te stellen waarbinnen we schuldhulpverlening in de gemeente Westerkwartier willen vormgeven. Hiervoor is gebruik gemaakt van de methodiek Design Thinking. Deze methodiek kenmerkt zich door het centraal stellen van de eindgebruiker. De vraagstelling oftewel de ondersteuningsbehoefte en benadering vormen het uitgangspunt en doel van het te vormen beleid: *Waarmee is de inwoner het best geholpen en wat heeft hij nodig om zo snel mogelijk weer zo zelfstandig mogelijk regie te nemen over zijn financiën én leven.* Middels verschillende manieren van onderzoek zoals interviews en enquêtes onder zowel gebruikers van onze schuldhulpverlening, als deskundigen in het (voorliggend)veld is opgehaald wat zij belangrijk vinden. Dit is de zogeheten empathiefase. Om datgene te ontwikkelen waarmee de eindgebruikers echt geholpen zijn hebben we onze eigen (beleidsmatige) aannames getest. Met behulp van alle input zijn prototypes ontwikkeld.

Er is een prototype ontwikkeld van de toegang tot schuldhulpverlening (eerstelijns schuldhulpverlening) en er is in een opvolgend proces een prototype ontwikkeld van specialistische schuldhulpverlening (tweedelijns schuldhulpverlening). Na het testen van de prototypes bij de eindgebruikers (zowel professionals, vrijwilligers als gebruikers van schuldhulpverlening) is duidelijk geworden wat belangrijk wordt gevonden. Deze opbrengsten nemen we als gemeentelijk kader op in dit beleidsplan en stellen we samen met wettelijke aspecten als uitgangspunt voor de ontwikkeling van schuldhulpverleningsbeleid in de gemeente Westerkwartier.

2.2.2 Kadern eersteelijns schuldhulpverlening

De eerstelijns schuldhulpverlening omvat de toegang tot schuldhulpverlening, vroegsignalering, preventieve schuldhulpverlening, intake, regiefunctie en waar mogelijk het verrichten van laagdrempelige en lichte hulpverlening gericht op stabilisatie of curatie en nazorg, of bij zwaardere of meer specialistische casuïstiek doorverwijzing naar ketenpartners of tweedelijns schuldhulpverlening (triage).

Om te komen tot een prototype voor eerstelijns schuldhulpverlening zijn interviews gehouden met gebruikers van schuldhulpverlening en met experts, zoals coördinatoren van maatschappelijke organisaties die zich in het voorliggend veld richten op schuldhulpverlening. Met de input is een prototype ontwikkeld voor de toegang tot schuldhulpverlening in de vorm van een digitaal geldzorgen loket. Er zijn verschillende formats van een landingspagina ontwikkeld en ter beoordeling voorgelegd aan de gebruikers en deskundigen.

Hieruit is opgehaald dat er behoefte bestaat aan **één centrale toegang tot schuldhulpverlening**. Randvoorwaarden voor deze toegang zijn:

- Geeft laagdrempelig informatie: zowel via bijvoorbeeld de website maar ook via snel persoonlijk contact;
- Biedt op korte termijn direct contact met een professional voor hulp en advies in een specifieke schuldensituatie (binnen 48 uur terugbellen, binnen 10 dagen afspraak);
- Geeft de mogelijkheid voor afspraken bij inwoners thuis en/of biedt gespreksruimte op een locatie in een dorpskern met meerdere functies (dit voorkomt schaamte);
- Houdt regie op de ondersteuningsvraag gedurende het hele schuldhulpverleningsproces en is een triagepunt voor de hulpvraag;
- Heeft tijdens de intake en gedurende het proces oog voor flankerende hulpverlening ten behoeve van de oorzaken en oplossingen van de schuldensituatie;
- Dient zodanig ingericht te worden dat geen drempel wordt ervaren, daarom deze beleggen bij de gemeente of in het voorliggend veld;
- Biedt persoonlijk, telefonisch- en mailcontact. Andere (sociale) mediakanalen zijn minder relevant.

2.2.3 Kaders tweedelijns schuldhulpverlening

Tweedelijns schuldhulpverlening volgt altijd op en na triage door de eerstelijns schuldhulpverlening. De tweede lijn kan echter wel op verschillende momenten starten. Het omvat minstens fase a (stabilisatie van de financiële situatie van de inwoner) en b (schuldenbemiddeling tussen de inwoner en schuldeisers) en nazorg.

Om te komen tot een prototype voor tweedelijns schuldhulpverlening is brede input verzameld over gewenste randvoorwaarden binnen tweedelijns schuldhulpverlening. Dit is gedaan door enquêtes uit te zetten consulenten werk en inkomen van de gemeente Westerkwartier en onder vrijwilligers betrokken bij schuldhulpverlening van Humanitas, de Schans en Schuldhulpmaatje. Tevens zijn interviews gehouden met eindgebruikers van tweedelijns schuldhulpverlening.

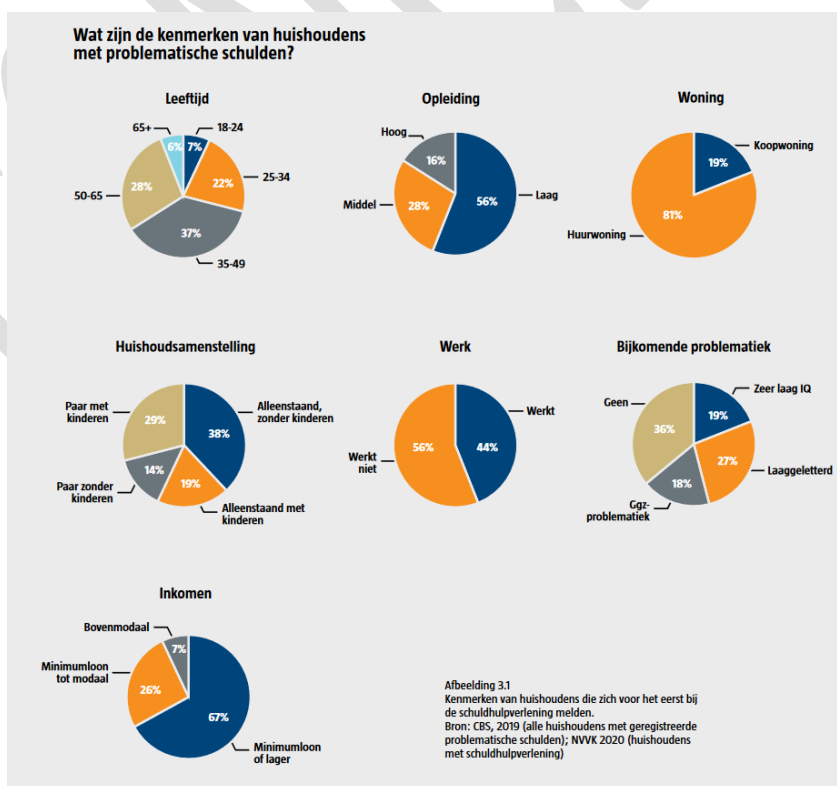
Met de input is een prototype ontwikkeld voor de tweedelijns schuldhulpverlening. In dit geval is een folder ontwikkeld die uitgereikt zou kunnen worden bij de start van een tweedelijns schuldhulpverleningstraject. De gemeente Westerkwartier reikt de folder uit bij een verwijzing naar een GKB. Door de folder heen zijn randvoorwaardelijke zaken opgenomen waarop gebruikers zijn bevestigd. Dankzij het testen van dit prototype zijn de volgende aspecten naar voren gekomen voor de inrichting van tweedelijns schuldhulpverlening én de route en overdracht daar naar toe.

- Voor alle communicatie geldt dat deze helder en begrijpbaar is en bij voorkeur persoonlijk;
- Indien de eerste lijn doorverwijst naar de tweede lijn dient dit een warme overdracht te zijn (om uitval te voorkomen);
- Bij doorverwijzing naar de tweede lijn dient er zo snel mogelijk een intakegesprek te volgen bij voorkeur binnen een week;
- Tijdens het traject van tweedelijns schuldhulpverlening dient aandacht te zijn voor het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoner waarbij de nadruk ligt op ondersteunen en niet op overnemen;
- Heb korte lijnen met flankerende hulpverlening;
- Heb nauw contact met de regievoerder van de toegang en koppel daaraan terug;
- Werk bij voorkeur met dezelfde personen in een dossier omdat dit de duidelijkheid en de vertrouwensband bevordert;
- Laat het voorliggend veld, de eerste- en tweede lijn elkaar ondersteunen en aanvullen.

3. Analyse

3.1 Landelijk

In het kader van het actieplan 'Brede Schuldenaanpak' heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) opdracht gegeven aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om onderzoek te doen en inzicht te geven in de aard en omvang van de (geregistreerde) schuldenproblematiek. In augustus 2020 presenteerde het CBS het dashboard³ gebaseerd op cijfers uit 2018 die naar aanleiding van de coronacrisis zijn aangevuld met cijfers van 2019 en 2020. Waar het voorheen gedaan werd met schattingen om de schuldenproblematiek te omschrijven, baseert het CBS zich in dit onderzoek voor het eerst op landelijke registraties van schulden en betalingsachterstanden bij verschillende instanties en gemeenten. Uit dit onderzoek blijkt dat op 1 januari 2018, ruim 650 duizend huishoudens in Nederland kampen met problematische schulden. Dat is ruim 8% van het totaal aantal huishoudens in Nederland. Slechts 1 op de 6 huishoudens met schulden blijkt in beeld te zijn met een vorm van hulpverlening. In ruim een kwart van de huishoudens met schulden, heeft minstens één persoon een bijstandsuitkering. Dit is ongeveer vier keer zoveel als bij huishoudens zonder schulden. Ook huishoudens met een inkomen uit een eigen onderneming hebben vaker te maken met problematische schulden. Problematische schulden komen vaker voor in de leeftijdsgroep van 25 tot 65 jaar, personen met een niet-westerse migratieachtergrond, laagopgeleiden en huishoudens met kinderen. In huishoudens met probleemschulden hebben personen vaker te maken met geestelijke gezondheidszorg en jeugdzorg. Verlies van een baan en vervolgens in de bijstand komen, verdacht worden van een misdrijf, het stoppen met volgen van onderwijs zonder een startkwalificatie te behalen en het uit elkaar gaan met een partner zijn voorbeelden van life events met een relatief hoge kans op het ontstaan van problematische schulden.

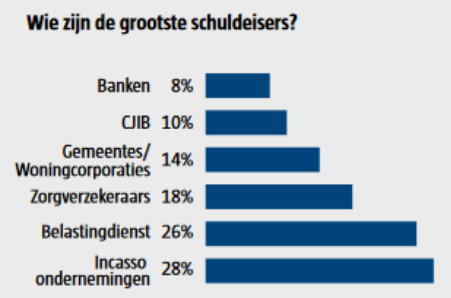
³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/34/schuldenproblematiek-in-beeld> en <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/26/schuldenproblematiek-in-beeld>

Problematische schulden komen in allerlei soorten huishoudens voor. Met en zonder kinderen, paren en alleenstaanden, elk opleidingsniveau, alle leeftijden, huur en koopwoning, werkend en niet werkend, gezond en ziek, eigenlijk loopt ieder huishouden in Nederland een risico op problematische schulden. Wel zijn de risico's het grootst in huishoudens met lage inkomens en lagere opleidingsniveaus. Wat ze allemaal gemeen hebben is een permanent laag inkomen of een plotselinge inkomensval. Er zijn specifieke risicofactoren voor problematische schulden. Psychische problemen, laaggeletterdheid, werkloosheid, ziekte en een laag IQ leveren fors extra risico op.

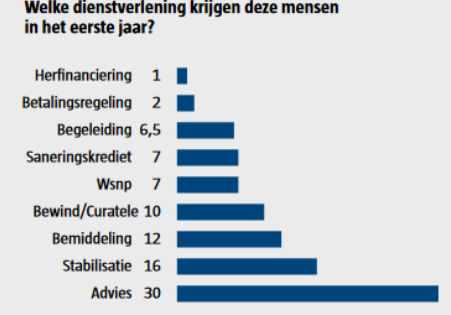
Maar 36 procent van de huishoudens kent geen onderliggende problematiek anders dan geldgebrek, en 42 procent werkt. Als de zichtbare groep aanklopt bij de gemeentelijke schuldhulpverlening dan zijn er gemiddeld 14 schuldeisers (afbeelding 3.2). De bulk hiervan zit in de vaste lastensfeer van energie, water, telecom, huur en verzekeringen. Maar ook de overheid, vooral via Belastingdienst en CJIB, komt zeer vaak voor als schuldeiser. Ook de gemeente is vaak, via de sociale dienst of gemeentelijke belastingen, een schuldeiser. Samen zijn de openstaande rekeningen dan goed voor gemiddeld circa 40.000 euro aan schulden op het moment van aanmelding bij de schuldhulpverlening. Bij voormalige ondernemers ligt dat hoger, bij hen gaat het gemiddeld om schulden van 100.000 euro.

Eenmaal aangemeld bij de schuldhulpverlening zijn er veel verschillende mogelijkheden. Een flink deel van de huishoudens is in eerste aanleg geholpen met relatief lichte middelen, zoals advies en begeleiding. Bij een grote groep kan de hulp pas echt beginnen na stabilisatie van de situatie. Veel mensen melden zich op het moment dat uitgaven permanent hoger liggen dan de inkomsten en de schulden dus nog steeds groeien. Beginnen aan een oplossing is dan nog niet mogelijk, eerst moeten uitgaven en inkomsten exclusief eventuele rente en aflossingen met elkaar in balans worden gebracht door de uitgaven te verminderen en/of het inkomen te verhogen. Dit wordt stabilisatie genoemd en wordt circa zestienduizend keer per jaar gestart. Is dit gelukt, dan komt oplossen van de problematische schulden in zicht, de 'curatie' genoemd. Dat gebeurt op veel verschillende manieren. Het kan een minnelijke betalingsregeling zijn met alle schuldeisers, al dan niet in combinatie met een saneringskrediet van een gemeentelijke kredietbank, een dwangakkoord, toelating tot de Wsnp of bewindvoering. Dit zijn mogelijke wegen tot gedeeltelijke aflossing en kwijtschelding die tot een schone lei leiden. Elk jaar starten er circa veertigduizend van dergelijke trajecten (afbeelding 3.3).

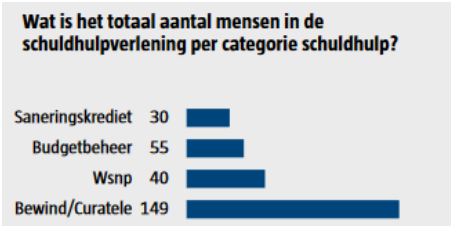
Bij bewindvoering gaat het om een kleine honderdvijftigduizend huishoudens en veertigduizend huishoudens zitten in de Wsnp. Lichtere vormen als budgetbeheer en saneringskrediet zijn samen goed voor nog eens vijftigduizend huishoudens. De laatste jaren neemt het aantal aanvragen voor de Wsnp sterk af en de aantallen onder bewind staande huishoudens sterk toe. De oorzaken daarvan zijn nog onbekend (afbeelding 3.4).

Afbeelding 3.2
Gemiddeld aandeel van de grootste schuldeiser in de totale schuld bij huishoudens in de schuldhulpverlening.
Bron: CBS, 2019 (alle huishoudens met geregistreerde problematische schulden); NVVK 2020 (huishoudens)

Afbeelding 3.3
Aantal huishoudens en de belangrijkste vorm van hulp die zij ontvangen in het eerste jaar van schuldhulpverlening (in duizenden huishoudens).
Bron: NVVK (2019) en Bureau Wsnp (2018)

Afbeelding 3.4
Totale hulp die huishoudens ontvangen van schuldhulpverlening per jaar (in duizenden huishoudens).
Bron: NVVK (2019) en Bureau Wsnp (2018)

3.2 De coronacrisis en de invloed op schuldenproblematiek

Het CBS⁴ heeft in verband met de coronacrisis eerdergenoemd onderzoek op bepaalde punten uitgebreid en geactualiseerd met cijfers van 2019 tot en met oktober 2020. Hieruit blijkt dat er een lichte daling is van het aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden. De kenmerken van instromers na 1 januari 2020 zijn veelal vergelijkbaar met de kenmerken van instromers vóór 2020, maar er zijn wel wat kleine veranderingen te zien. Instromers in 2020, vergeleken met instromers vóór 2020, hebben iets vaker een zelfstandige en/of ZZP'er in het huishouden of iemand met een flexibel contract. Onder instromers komen in alle jaren relatief veel huishoudens met een bijstandsuitkering, een laag inkomen, en/of laag vermogen voor.

Kenmerken kwetsbare groepen

Net zoals in eerdere jaren zijn in 2020 bijvoorbeeld gebruikers van een re-integratievoorziening bij de gemeente, ontvangers van uitkeringen, maar ook zelfstandigen, ZZP'ers en flexwerkers in huishoudens met laag inkomen extra kwetsbaar.

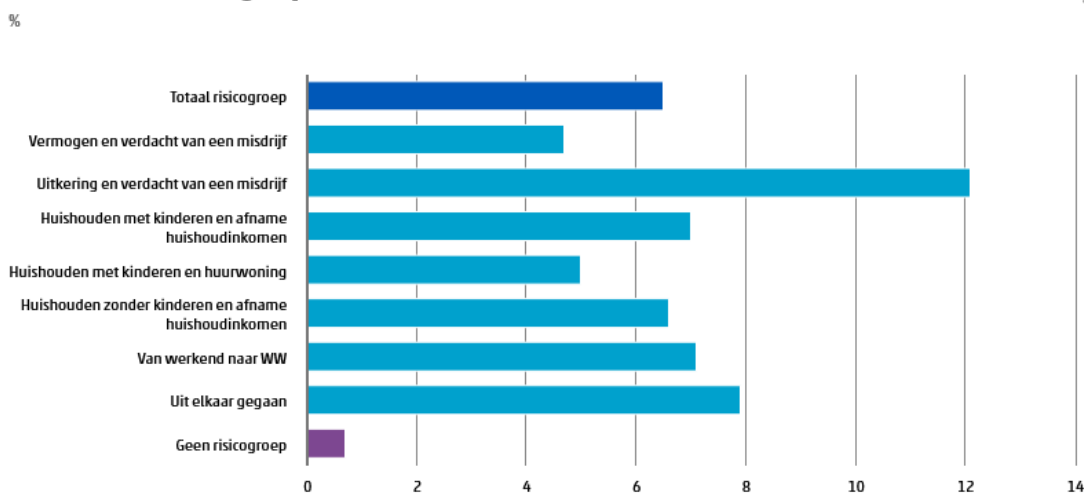
In 2020 komen ook huishoudens met een combinatie van laag inkomen en kinderen, zowel eenouderhuishoudens als paren met kinderen als kwetsbare groep naar voren. Verder valt op dat met name zelfstandigen en ZZP'ers onder de 35 jaar, en in mindere mate ook zelfstandigen en ZZP'ers onder de 45 jaar, kwetsbaarder zijn voor probleemschulden dan hogere leeftijdsgroepen. Daarnaast komen huishoudens met TOZO-ontvangers vaker voor onder instromers vergeleken met niet-instromers.

Overgang van werk naar WW of bijstand verhoogt instroomkans

Voor verschillende life events (ingrijpende gebeurtenissen) is nagegaan of ze hebben plaatsgevonden in de 3 jaar voor instroom in de geregistreerde problematische schulden. Vervolgens is gekeken naar de kans dat personen instromen in de problematische schulden na het optreden van een life event. Voor de life events van werk naar WW of bijstand geldt dat de instroomkans in de problematische schulden hoger is geworden sinds 2019 en 2020. Bij werk naar bijstand is de instroomkans het hoogst; 5,8% ten opzichte van 0,9% voor een persoon die dit life event niet meemaakt. De instroomkans voor personen met de life events van werk naar bijstand of WW neemt nog verder toe wanneer er geen partner met baan in het huishouden aanwezig is. Voor personen die een diploma hebben behaald (MBO-2 t/m 4, HBO of WO) in de afgelopen 3 jaar ligt de instroomkans juist lager dan voor personen die geen diploma hebben behaald.

Andere life events die de kans op problematische schulden vergroten zijn de volgende:

Instreamkans risicogroepen, 2018

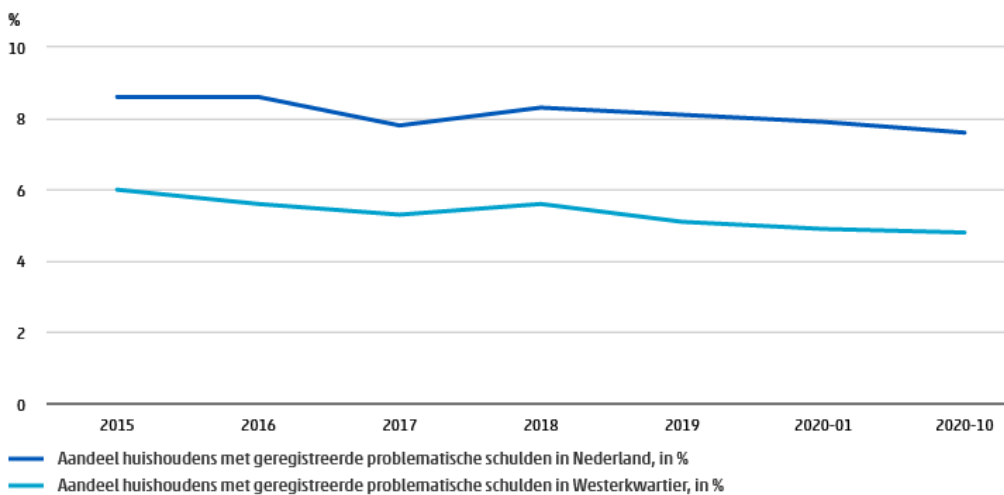
⁴ <https://dashboards.cbs.nl/v3/SchuldenproblematiekInBeeld/>

3.2 Lokaal gemeente Westerkwartier

3.2.1 Lokale cijfers problematische schulden

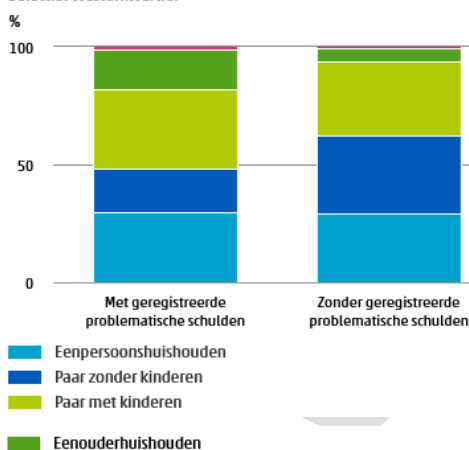
Uit het dashboard van het CBS⁵ blijkt dat de gemeente Westerkwartier in oktober 2020 25.340 huishoudens kent zonder problematische schulden en 1.290 huishoudens met problematische schulden (4,8%). Deze verhouding ligt lager dan het landelijk gemiddelde (7,6%). Bovendien kennen we in navolging van de landelijke trend een daling van het aantal huishoudens met problematische schulden.

Ontwikkeling geregistreerde problematische schulden in Westerkwartier

Type huishouden, 2020-10

Selectie: Westerkwartier

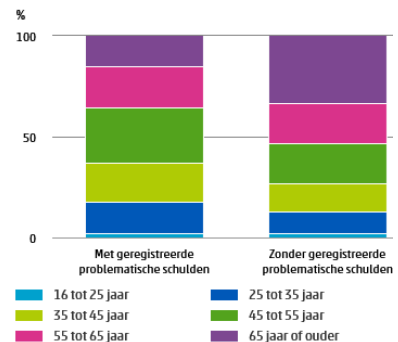

Van deze 1.290 huishoudens ontvangen er ca. 300 een bijstandsuitkering, ca. 200 inkomsten uit werk als zelfstandige, ca. 200 inkomsten uit ouderdomspensioen en ontvangen ca. 600 inwoners inkomsten uit loondienst. 30% van de huishoudens met schulden is alleenstaand en 20% is samenwonend zonder kinderen. 30% is samenwonend met kinderen en 20% is alleenstaande ouder.

Ruim 85% van de huishoudens met schulden betreft huishoudens met een Nederlandse achtergrond. Slechts 6% heeft een niet-westerse achtergrond. 9% betreft inwoners met een niet-Nederlandse, Westerse achtergrond.

Leeftijd geselecteerd huishoudlid, 2020-10

Selectie: Westerkwartier

In de gemeente Westerkwartier blijken naar verhouding weinig jongeren tot 25 jaar en ouderen boven de 65 jaar problematische schulden te hebben.

⁵ CBS, schuldenproblematiek in beeld 2015-2018, dashboard 2019-2020

3.2.2 Lokale cijfers gebruik schuldhulpverlening

Eerstelijns schuldhulpverlening

In de gemeente Westerkwartier zijn in het voorliggend veld verschillende maatschappelijke organisaties actief op het gebied van schuldhulpverlening. Met de komst van dit beleidsplan wordt de terminologie *eerstelijns schuldhulpverlening* voor het eerst gebruikt. Om toch een beeld te schetsen van het lokale gebruik van deze eerstelijns schuldhulpverlening gebruiken we de monitoringscijfers van Sociaal Planbureau Groningen uit de *Eindrapportage monitor Sociaal Werk De Schans 2020*. Sociaal Werk de Schans heeft namelijk op grond van de opdracht tot basisondersteuning een taak op het gebied van armoedebestrijding en schuldhulpverlening. De gebruikte cijfers zijn een indicatie van het beroep op schuldhulpverlening in het voorliggend veld, maar ze zijn niet uitputtend omdat er ook andere maatschappelijke partners actief zijn in het voorliggend veld.

In 2020 had 38% van de casussen (273) van Sociaal Werk de Schans betrekking op het domein *financiën*. Ongeveer 100 inwoners hebben gebruik gemaakt van vrijwillige *budgetbegeleidingstrajecten*. Jaarlijks maken 24 tot 40 inwoners gebruik van de training '*mijn positieve budget*' en 108 inwoners hebben gebruik gemaakt van laagdrempelige '*Belastingspreekuren*'.

Tabel 4.2.1 Inkomensverdeling SDV-gebruikers

SDV	2019		Aandeel SDV t.o.v. alle huish.
	Aantal	%	
Tot 120% Wsm	163	54%	10,6%
Overige huishoudens	141	46%	0,6%
Totaal	304	100%	1,1%

Tabel 4.2.2 Kenmerken minimahuishoudens tot 120% Wsm met SDV

Categorie	2019	
	Aantal	%
Inkomensbron		
Participatiewet	90	55%
AOW	12	7%
Overig inkomen	61	38%
Totaal	163	100%
Huishoudtype		
Alleenstaand	74	45%
Eenoudergezin	24	15%
Meerpers zonder kinderen	32	20%
Meerpers met kinderen	33	20%
Totaal	163	100%
Leeftijdscategorie		
Tot 27 jaar	7	4%
27 tot 45 jaar	52	32%
45 tot AOW-leeftijd	92	57%
AOW-leeftijd	12	7%
Totaal	163	100%
Herkomst		
Nederlandse achtergrond	125	77%
Westerse migratieachtergrond	10	6%
Niet-westerse migratieachtergrond	28	17%
Totaal	163	100

Tweedelijns schuldhulpverlening

Het belangrijkste onderdeel van de tweedelijns schulddienstverlening in Westerkwartier betreft een minnelijke schuldregeling. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijks is, kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP. Van de 304 huishoudens die in 2019 gebruik hebben gemaakt van schulddienstverlening, heeft iets meer dan de helft (163 huishoudens, 54%) een inkomen tot 120 procent Wsm.⁶ Een op de tien (10,6%) van alle minimahuishoudens maakt gebruik van schulddienstverlening. Dit aandeel is een stuk hoger dan onder niet-minima, onder wie dit aandeel 0,6% is. In de gemeente Westerkwartier is te zien dat er 160 minimahuishoudens bijzondere bijstand ontvangen vanwege bewindvoering.

Van de 163 minimahuishoudens (11%) met een vorm van schulddienstverlening

(totaal 304 in Westerkwartier) heeft ruim de helft een bijstandsuitkering en iets minder dan de helft is alleenstaand. Het grootste deel (57%) is tussen de 45 jaar en de AOW-leeftijd en 77% heeft een Nederlandse achtergrond.

In 2020 waren er slechts 4 trajecten schuldhulpverlening voor zelfstandig ondernemers. In 2019 waren dit 15 trajecten. Dit heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met de landelijke inkomensregelingen in verband met de corona-pandemie.

⁶ Kwizz, 'evaluatie minimeleiders 2019 gemeente Westerkwartier'

3.2.3 Conclusie bereik schuldhulpverlening Westerkwartier

In verhouding tot de landelijke cijfers is het bereik van de eerste- en tweedelijns schuldhulpverlening in Westerkwartier groot. Waar het landelijke beeld is dat 1 op de 6 huishoudens met problematische schulden bekend is bij hulpverlening, is dat binnen de gemeente Westerkwartier ca. 1 op de 2 huishoudens⁷.

Verder komen de cijfers redelijk overeen met de landelijke trends. Een aandachtspunt betreft de zelfstandig ondernemers. Het CBS meldt dat er zowel in 2019 als in 2020 ca. 200 zelfstandig ondernemers in het Westerkwartier met problematische schulden kampen. Dit terwijl er in de schuldhulpverlening slechts 15 respectievelijk 4 schuldhulpverleningstrajecten zijn geregistreerd. Wat betreft het bereik van schuldhulpverlening dient daar aandacht aan te worden geschonken. Bovendien worden zij landelijk als kwetsbare groep bestempeld samen met eenoudergezinnen en huishoudens met kinderen.⁸

⁷ Wanneer 273 inwoners zich tot eerstelijns schuldhulpverlening hebben gewend (2019) en 304 inwoners een tweedelijns schuldhulpverleningstrajecten hebben gevolgd zijn minstens 581 inwoners bekend bij een vorm van (schuld)hulpverlening van de 1.290 inwoners met problematische schulden. Er kan een overlap zitten in de inwoners die van de eerste- naar de tweede lijn zijn doorgestroomd. Echter ontvangen inwoners ook (schuld)hulpverlening van andere maatschappelijke partners op het voorliggend veld die niet zijn meegenomen in de cijfers. Vandaar dat we spreken van een bereik van circa 1 op de 2 inwoners.

⁸ NB. Er is onvoldoende monitoring verricht om uitspraken te doen over de effectiviteit van de huidige schuldhulpverlening. Dit wordt meegenomen als ontwikkelpunt.

4. Gemeentelijke visie

Visie op het Sociaal Domein

Het is de ambitie van het college om de toename aan geïndiceerde voorzieningen terug te dringen door meer in te zetten op preventieve vormen van ondersteuning. Daarbij kiest het college voor een integrale aanpak en preventie in het sociaal domein met als resultaat gezondheidswinst voor onze inwoners; van jong tot oud. Met preventie wordt bedoeld het investeren aan de voorkant: zo vroeg mogelijk en zo licht mogelijk en laagdrempelig. We willen hiermee de draagkracht van inwoners en samenleving versterken.

Uitgangspunten Sociaal Domein

- Inwoners met een ondersteuningsvraag ontvangen hulp die zo licht als mogelijk en zo kort als mogelijk wordt ingezet en die zoveel als mogelijk integraal van aard is, uitgaande van (en aangeboden in) de leefwereld van de inwoner in zijn/haar sociale omgeving;
- Meer/beter benutten van de basisondersteuning, algemene voorzieningen en versterking van sociale netwerken als alternatief voor geïndiceerde hulp/maatwerkvoorziening of aanbod hiervoor vergroten;
- De maatschappelijke organisaties spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van de zelfredzaamheid van de inwoners.

Visie en uitgangspunten integrale schuldhulpverlening

Op basis van onze vastgestelde visie op het Sociaal Domein zijn de volgende uitgangspunten voor de schuldhulpverlening vastgesteld.

Schuldhulpverlening is beschikbaar en toegankelijk voor alle inwoners van Westerkwartier en zoveel mogelijk gericht op preventie en het ervaren van financiële rust en/of maatschappelijke participatie zodat de arbeidsdeelname en/of maatschappelijke participatie wordt bevorderd.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- dat iedere inwoner die hulp zoekt tijdig een passend aanbod krijgt;
- dat deze hulp wordt geboden vanuit de basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid;
- dat schuldhulpverlening ook nadrukkelijk beschikbaar is voor zelfstandig ondernemers;
- dat de focus ligt op preventie omdat dat op termijn een hoger rendement oplevert en omdat sommige groepen een verhoogd risico hebben op het ontwikkelen van problematische schulden;
- dat het ervaren van financiële rust zorgt dat chronische stress opgeheven wordt. Dit bevordert arbeidsdeelname en dus de economische zelfstandigheid. Tevens wordt druk op voorzieningen zoals begeleiding, opvang, bijzondere- en algemene bijstand, WMO en Jeugdhulp verlaagd.

5. Uitvoeringsplan: actiepunten en ontwikkelrichtingen

Ter concretisering van dit beleidsplan stellen we een uitvoeringsplan op. De volgende zes ontwikkelrichtingen werken we daarin uit. Dat doen we samen met onze partners.

5.1 Toegang tot schuldhulpverlening; ketensamenwerking

De combinatie van de wettelijke- en gemeentelijke kaders, de visie op het sociaal domein en meer specifiek de visie op schuldhulpverlening maakt dat we kritisch kijken naar de toegang tot integrale schuldhulpverlening en de regie op schuldhulpvragen.

Huidige situatie

In het Westerkwartier is geen eenduidige toegang ingericht voor vraagstukken gericht op schulden. Een inwoner kan contact opnemen met het klantcontactcentrum van de gemeente, maar kan ook rechtstreeks een instantie in het voorliggend veld of de specialistische schuldhulpverlening benaderen (gemeentelijke kredietbank). Er is geen vaste routing voor een schuldhulpvraagstuk, maar de evaluatie leert dat deze door de gemeente vaak wordt doorverwezen naar het voorliggend veld of direct naar specialistische schuldhulpverlening. Dit maakt dat er geen monitoring en sturing mogelijk is op schuldhulpverleningsvraagstukken. Expertise op schuldhulpverleningsvraagstukken is niet intern bij de gemeente Westerkwartier belegd. In de opdracht tot basisondersteuning bij Sociaal Werk de Schans is het volgende prestatiedoel meegegeven ten behoeve van hulp bij armoede en schulden: *Het aantal kinderen dat in de gemeente Westerkwartier opgroeit in armoede neemt af*. Uiteraard zijn er meer partijen die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het behalen van dit doel. Daarnaast is opdracht meegegeven om inzicht te geven in doelgroepen (die gebruik maken van) en het aanbod en bereik van (voorliggende)voorzieningen gericht op schuldhulpverlening.

Ideale situatie

We richten in het Westerkwartier één centrale toegang in voor schuldhulpvragen. Deze toegang is laagdrempelig, biedt informatie en is tevens het logische startpunt voor passende (schuld)hulp. Zij zorgt ervoor dat inwoners geen drempels ervaren om hulp te vragen bij schulden en deze hulp makkelijk kunnen vinden. De toegang is ingericht als filter (triage) waardoor inwoners waar mogelijk lichte hulpverlening ontvangen (zo licht als mogelijk) en waar nodig wordt opgeschaald naar zwaardere hulpverlening. Hierbij is aandacht voor (het vergroten van) de zelfredzaamheid⁹ van de inwoner, de vraag achter de vraag en de oorzaken van schulden waardoor flankerende hulpverlening wordt betrokken. Hierdoor maakt de toegang monitoring en sturing mogelijk op integrale schuldhulpverlening. Bovendien wordt de regie¹⁰ op schuldhulpvragen belegd in de toegang. Tevens voert zij de eerstelijns schuldhulpverlening uit bestaande uit vroegsignalering, preventie en waar mogelijk lichte hulpverlening gericht op stabilisatie, curatie of nazorg. Dit alles met oog voor de leefwereld van de inwoner, passende communicatie en aansluiting bij bestaande lijnen en constructies binnen het Westerkwartier.

Ontwikkelrichting

De komende periode zal het college de toegang tot integrale schuldhulpverlening inrichten met als doel één centrale toegang waarin triage, regie en eerstelijns schuldhulpverlening is belegd. Met deze toegang streven we naar preventief werken waarbij de ondersteuning zo licht als mogelijk wordt ingezet en pas zwaarder wanneer nodig. Hierbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande lijnen, samenwerkingen en constructies.

⁹ https://bagroep.nl/wp-content/uploads/2021/06/Whitepaper_SHV_2021.pdf

¹⁰ Uitvoering Schuldhulpverlening nader bekeken – nota van bevindingen - Inspectie SZW (2020 p.32)

In deze ontwikkeling worden de volgende instrumenten meegenomen:

- Aansluiting bij de Nederlandse Schuldhulp Route (Stichting NSR)
- Implementatie voorzieningenwijzer (Schuldenlab en stichting NSR)
- Implementatie huishoudboekje (VNG)

5.2 Vroegsignalering

Met de wijziging van de Wgs is vroegsignalering een wettelijke taak geworden. Vroegsignalering binnen de schuldhulpverlening is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken door gebruik te maken van daadwerkelijke signalen en outreachende hulpverlening. Door het eerder opsporen van beginnende schulden, kunnen problematische schulden worden voorkomen. Nu is de praktijk nog dat mensen ongeveer 5 jaar aarzelen voor ze hulp vragen. Dan zijn er vaak gemiddeld 14 schuldeisers en is het schuldbedrag opgelopen tot gemiddeld 40.000 euro.

Op grond van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening zijn vier signalen aangewezen die het college moet ontvangen om uit eigen beweging schuldhulpverlening aan te bieden. Voorheen was er geen goede wettelijke grondslag voor vroegsignalering. Met dit besluit is aan deze eis vanuit de privacywetgeving voldaan.

Het gaat om achterstanden bij de huur, energie, drinkwater en zorgverzekering.¹¹ Er wordt landelijk gekeken of meer signaalpartners aangesloten kunnen worden.

Deze schuldeisers hebben een eigen verantwoordelijkheid en moeten allereerst een maatschappelijk verantwoorde incasso voeren. Dit betekent dat de schuldeisers de betalingsachterstanden pas melden aan de gemeente wanneer zij:

1. Tenminste eenmaal een schriftelijke betalingsherinnering hebben gestuurd;
2. Zich ingespannen hebben om in persoonlijk contact te treden om de inwoner te wijzen op mogelijkheden om betalingsachterstanden te voorkomen en te beëindigen;
3. Inwoners gewezen hebben op de mogelijkheden voor schuldhulpverlening;

De gemeente is verplicht de signalen van deze signaalpartners proactief op te pakken en contact te zoeken met de inwoners. De wijze waarop gemeenten dit contact leggen is een beleidskeuze die in het uitvoeringsplan wordt opgenomen. Deze wijze stemmen wij af met (vertegenwoordigers van) de doelgroep en hulpverleners.

Huidige situatie

In de gemeente Westerkwartier bestaat het *Woonkansbeleid*. Hiermee zetten woningbouwverenigingen en hulpverlening preventief in om aangezegde ontruiming te verminderen. Deze afspraken worden meegenomen in de implementatie van vroegsignalering.

Voor het ontvangen en opvolgen van signalen van signaalpartners is het informatiesysteem *RIS matching en vroeg erop af* van Inforing aangeschaft. Tevens zijn de signaalpartners onderdeel van de stuurgroep ter implementatie van vroegsignalering.

¹¹ Voor het meenemen van gemeentebelastingen, als extra signaal, hebben 4 gemeenten een verzoek ingediend bij het Min van SZW om op basis van de experimentele ruimte binnen de Wgs ook dit signaal mee te nemen. Momenteel wordt deze aanvraag door SZW beoordeeld en naar verwachting zal in het najaar 2021 met dit experiment van start worden gegaan. Het doel van dit experiment is om aan te tonen dat het meenemen van dit signaal van toegevoegde waarde is op de data die we al ontvangen op basis van de huidige WGS, namelijk de achterstanden bij huur, energie, drinkwater en zorgkosten. Als blijkt dat dit signaal die toegevoegde waarde heeft dan kan dit over 5 jaar leiden tot een aanpassing in de Wgs. (<https://vroegsignaleringshv.nl/signalen/>)

Ideale situatie

Bij de start van dit beleidsplan is vroegsignalering ingericht en geïmplementeerd binnen de toegang. Hierdoor voldoen we aan de wettelijke taak. Daarbij bereiken we alle inwoners in het Westerkwartier met betalingsachterstanden vroegtijdig en accepteren zij ons passend hulpaanbod waardoor betalingsachterstanden niet escaleren tot problematische schulden.

Ontwikkelrichting

Bij de start van dit beleidsplan streeft het college ernaar vroegsignalering geïmplementeerd te hebben binnen de toegang zoals geschetst onder 5.1. Afhankelijk van de (aantallen) ontvangen signalen worden beleidskeuzes gemaakt in de opvolging van de signalen. Hierbij houden we rekening met lokale cijfers en kwetsbare groepen aan de ene kant en uitvoeringsmogelijkheden aan de andere kant. Deze beleidskeuzes worden opgenomen in het uitvoeringsplan.

De maximale doorlooptijd van ontvangst van een signaal en de daadwerkelijke intake tot hulpverlening is ingevolge artikel 4 lid 1 Wgs vier weken. Na ontvangst van een signaal dient de inwoner eerst een aanbod tot hulp te krijgen waarna bij akkoord van een inwoner een intake wordt gepland. Omdat nog niet duidelijk is hoeveel signalen we in Westerkwartier gaan ontvangen en we de implementatie nog vorm moeten geven hanteren we in eerste instantie de maximale termijn van vier weken. In de loop van dit beleidsplan wordt gestreefd naar een kortere doorlooptijd (zie 8. Doelen en streefwaarden).

5.3 Preventie / Voorkomen

Huidige situatie

In de basisondersteuning worden verschillende activiteiten gericht op schuldenpreventie georganiseerd zoals budgetbegeleiding, cursussen gericht op rondkomen, budgetvriendelijk koken en belastingspreekuren. Ook zijn er verschillende maatschappelijke partners actief in het voorliggend veld gericht op schuldpreventie zoals Humanitas en Schuldhulpmaatje. Zij verzorgen met vrijwilligers o.a. hulp bij (het voeren van) administratie, hulp bij aanvragen miniregelingen, lichte schuldenregelingen en kindervakantieweken. In onze dienstverlening op het sociaal domein maken we gebruik van een brede uitvraag waarbij oog is voor (problematische) schuldenproblematiek.

Ideale situatie

In het meest ideale geval ontwikkelen inwoners geen (problematische) schuldensituatie. Om dit ideaalbeeld te realiseren willen we investeren in preventie. Vroegsignalering zoals besproken onder 5.2 is een vorm van preventie waarbij al wel sprake is van (geringe) betalingsachterstand. Preventieve activiteiten dienen echter op de volle breedte van het spectrum plaats te vinden, van lessen over financiën op basisscholen tot hulp bij het ordenen van administratie en hulp om problematische schulden te voorkomen. Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid staat hierbij centraal. Door het vergroten van de financiële zelfredzaamheid verkleinen we de kans op het ontstaan van problemen op andere leefgebieden en kunnen inwoners beter deelnemen aan de maatschappij.

Ontwikkelrichting

We sluiten aan bij de geldende transformatieslag en opwikkelopgave van geïndiceerde zorg naar preventieve voorliggende zorg uit het preventieprogramma. Deze opgaven geven we mee aan de maatschappelijke partners die (een deel) van de schuldhulpverleningsketen zullen uitvoeren en laten hen meedenken waar innovatieve winst te behalen is. Zo maken we een beweging naar lichtere (schuld)hulpverlening en een afname in de tweedelijns (schuld)hulpverlening. We zien het als gemeenschappelijke opgave aan onszelf én maatschappelijke partners oog te hebben voor kansen op het gebied van preventieve schuldhelp.

5.4 Curatie / Oplossen van schulden

Op grond van de Wgs is het college verantwoordelijk voor het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden. Soms kan dit op een lichte wijze via eerstelijns schuldhulpverlening. Veelal is dat niet mogelijk en dient een weg ingeslagen te worden ter voorbereiding op de uitvoering van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). Er is in Nederland een stelsel van schuldhulpverlening dat bestaat uit een minnelijk en een wettelijk traject. Deze trajecten vallen onder de (specialistische) tweedelijns schuldhulpverlening.

Huidige situatie

De expertise schuldhulpverlening is niet belegd in het sociaal domein van de gemeente Westerkwartier. De tweedelijns schuldhulpverlening is tot op heden ingekocht bij de GKB Assen (en tot 1 juli 2021 ook bij de GKB Groningen).

Ideale situatie

In de meest ideale situatie is de instroom in de tweedelijns schuldhulpverlening gering omdat eventuele financiële vraagstukken niet bestaan dankzij preventie of kunnen worden afgedaan in de eerste lijn. Vraagstukken die door de toegang wel warm worden doorverwezen naar de tweede lijn worden met persoonlijke en begripvolle communicatie overgepakt. De termijn van doorverwijzing van toegang naar tweede lijn dient zo kort mogelijk te zijn (uiterlijk 10 dagen) en voorzien van een warme overdracht vanuit de toegang/eerste lijn om uitval te voorkomen. De regie op het proces blijft bij de toegang waardoor de tweedelijns schuldhulpverlening terugkoppelt aan de toegang hoe het verdere schuldhulpverleningsproces verloopt. Er dient aandacht te zijn voor het leerproces en zelfregie van de gebruiker om recidive te voorkomen. De gebruiker dient zover mogelijk financieel zelfredzaam te worden en ondersteund te worden in plaats van over te nemen. De eerste- en tweedelijns velden dienen elkaar te ondersteunen en kennis te hebben van elkaars dienstenaanbod dat op elkaar wordt afgestemd.

Ontwikkelrichting

De expertise op het schuldendomein is dusdanig specialistisch en aan verandering onderhevig dat we deze opnieuw extern beleggen. Aan de hand van onze visie, wettelijke- en gemeentelijke kaders stellen we een leidraad op aan de hand waarvan marktconsultatie wordt gedaan waar deze tweedelijns schuldhulpverlening het beste beantwoordt aan onze (ontwikkel)opgaven. We maken in deze subsidierelatie afspraken over het bereiken van de ideale situatie, sturing, innovatie en monitoring. Bovendien geven we de transformatieopdracht mee van gespecialiseerde tweedelijnsdienstverlening naar eerstelijns-dienstverlening.

a. Gezinnen met kinderen

Een wettelijk aandachtspunt is het voorkomen dat kinderen de dupe worden van de schulden van de ouders. Het risico bestaat dat kinderen die opgroeien in schulden worden belemmerd in hun algehele ontwikkelmogelijkheden en op latere leeftijd ook in een schuldsituatie belanden. Indien de termijnen binnen de afspraken van de geldende dienstverlening om wat voor reden dan ook niet kunnen worden gehaald, wordt voorrang gegeven aan gezinnen met kinderen.

Tevens dient de toegang grote aandacht te hebben voor flankerende hulpverlening bij gezinnen met kinderen. De inzet moet zijn dat de oorzaak van schulden en de negatieve effecten van schulden op de leefwereld van de kinderen worden weggenomen.

b. Adolescenten

In aansluiting op het aandachtspunt *gezinnen met kinderen* hebben we specifieke aandacht voor adolescenten. Dit betreft kinderen uit gezinnen met schuldenproblematiek en tevens zij die net meerderjarig zijn geworden.

c. Ondernemers

Uit de evaluatie blijkt dat schuldhulpverlening aan ondernemers een aandachtspunt is. De cijfers over de aantallen problematische schulden en het geringe trajecten schuldhulpverlening liggen ver uiteen. Daarom integreren we de schuldhulpverlening voor ondernemers in de reguliere schuldhulpverlening. Zij komen binnen via dezelfde toegang en worden door dezelfde keten geleid. Hierdoor worden zij niet langer als een aparte groep met aparte dienstverlening benaderd. Naar aanleiding van de coronacrisis zijn medio 2021 alle ondernemers die een beroep hebben moeten doen op een TOZO-uitkering pro actief benaderd waarbij ons (schuldhulpverlenings)aanbod is toegelicht.

d. Mensen met een psychische kwetsbaarheid

Psychische kwetsbaarheid is een risicofactor op het ontwikkelen van problematische schulden. Wanneer deze doelgroep wordt bereikt kan het afstemmen van de juiste vorm van hulpverlening een uitdaging zijn. Daarom streven we binnen onze schuldhulpverlening naar een passend preventief en curatief aanbod voor deze doelgroep.

5.5 Nazorg

Nazorg is een belangrijk onderdeel van integrale schuldhulpverlenende activiteiten en fungeert ook weer preventief. Daarmee is de cyclus van preventie, curatie en nazorg rond. Nazorg vergroot de kans op een stabiele financiële situatie en verkleint de kans op herhaling (recidive)¹². Nazorg dient maatwerk te zijn afgestemd op de situatie en competenties van de gebruiker terwijl het doel hetzelfde is. Een goed ingerichte nazorg waarin tijdig wordt afgeschaald kan gebruik van bewindvoering of budgetbeheer verminderen. Nazorg bestaat uit contact onderhouden met de schuldenvrije gebruiker waarbij indien nodig zo licht mogelijke ondersteuning wordt ingezet. De regie op het nazorgtraject ligt bij de toegang die het traject zelf kan doen of in geval van meer gespecialiseerde projecten het uitbesteedt bij de tweedelijns schuldhulpverlening.

5.6 Bewindvoering

Mensen met problematische schulden kunnen worden geholpen met schuldenbewind. Een bewindvoerder beheert dan de financiën en stabiliseert de situatie. Schuldenbewind is een ingrijpende maatregel. Gemeenten kunnen mensen met schulden soms ook ondersteunen met lichtere vormen van hulp. Hiervoor is het nodig om in contact te zijn met inwoners alvorens zij zich direct wenden tot een bewindvoerder en rechter zonder tussenkomst van de gemeente.

Huidige situatie

In 2019 hebben in de gemeente Westerkwartier 201 inwoners bijzondere bijstand ontvangen ten behoeve van bewindvoering¹³ met kosten van 2,5 ton. In 2020 betreft dit 233 individuele verstrekkingen aan bijzondere bijstand met kosten van ruim 3 ton. De landelijke trend is dat het aantal onderbewindstellingen vanwege schulden fors toenemen en daarmee ook de kosten voor bijzondere bijstand vanwege bewindvoering.

¹² <https://www.breuerintra.nl/wp-content/uploads/2020/12/Passende-nazorg-en-voorkomen-terugval-schulden.pdf>

¹³ Dit betreft niet enkel bewindvoering vanwege een problematische schulden situatie (schuldenbewind), maar kan ook te maken hebben met in de persoon gelegen factoren (beschermingsbewind)

8 Doelen en streefwaarden

In artikel 2 lid 4a Wgs is bepaald dat in het beleidsplan wordt beschreven welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wil bereiken. Naast onderstaande meetbare effecten hechten we ook waarde aan minder meetbare effecten zoals verbetering van facetten van positieve gezondheid. Op onderstaande doelen en streefwaarden vindt monitoring plaats.

Doel	Streefwaarden			
	2022	2023	2024	2025
Het aantal huishoudens met problematische schulden is verminderd (3.2.1)	4,6%	4,4%	4,2%	4%
Het aantal huishoudens dat in een jaar één of meerdere betalingsachterstanden heeft is afgenomen (5.2)	5000	4000	3000	2000
Het bereik van onze schuldhulpverlening wordt vergroot (ook onder ondernemers) (3.2.3.)	50%	60%	70%	80%
De aantallen verstrekkingen bijzondere bijstand voor bewindvoering verminderen (5.6)	200	175	125	75
De duur van schuldenbewind neemt af (in maanden) (NVVK richtlijn)	36	30	24	18
Na een melding reguliere vroegsignalering volgt binnen x weken een gesprek waarin de hulpvraag wordt (vast)gesteld. (art. 4 lid 1 Wgs)	4 weken	3 weken	2 weken	2 weken
Opvolging van signalen vanuit vroegsignalering middels persoonlijk contact (5.2)	10% van de signalen	20% van de signalen	30% van de signalen	40% van de signalen
Stijging aantal inwoners dat hulp accepteert na aanbod bij vroegsignalering (5.2)	30%	40%	50%	60%
Opvolging contactverzoek van de toegang binnen x aantal uur	48	48	24	24
Na het stellen van een hulpvraag vindt binnen x dagen een intake plaats bij de toegang (5.1)	10 dagen	8 dagen	7 dagen	5 dagen
Inzicht in aantallen, hulpvragen (aard en omvang schulden en hulpvragen domein overstijgend), persoonskenmerken toegang (5.1)	75%	100%	100%	100%
Percentage zelf afgehandelde hulpvragen toegang (i.p.v. doorverwijzing) (5.1)	25%	35%	50%	50%
Gerealiseerd budget past binnen de begroting (uitvoeringsplan)	100%	100%	95%	95%
We realiseren een daling van het aantal zorgverzekerden in wanbetalersregeling (549 op peildatum 1-1-2021)	525	475	425	375
Verhouding inzet en kosten tweedelijns-dienstverlening op preventie/curatie (5.4)	20/80	30/70	40/60	50/50
Doorlooptijd fase A - stabilisatiefase (aanmelding, intake en orde) (in dagen) (5.4)	120	120	100	100
Doorlooptijd Fase B - schuldenregeling (in maanden) (5.4)	36	36	36	36
Uitval Fase A (5.4)	10%	10%	7,5%	7,5%
Uitval Fase B (5.4)	5%	5%	4%	4%
Slagingspercentage minnelijk traject (5.4)	80%	80%	80%	80%
Slagingspercentage WSNP (5.4)	90%	90%	90%	90%
Recidive (na positief minnelijk of wettelijk traject binnen 5 jaar) (5.4)	25%	20%	10%	10%
Herhaalde aanvraag (na uitval minnelijk of wettelijk traject binnen 5 jaar) (5.4)	35%	30%	20%	15%

CONCEPT